Чернівці, неділя дня 5. (18.) вересня 1904 р.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятниці і неділї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.
Редакция, адміністр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Реклямациї неопечатані вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДП[illegible]
разом з „Руск[illegible]
на цїлий рі[illegible]
„ пів року . . . . . .
„ чверть року 5
„ місяць . . . . 1 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотик[illegible].

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

З краєвої полїтики.

Квестия зміни личности краєвого президента набирає на жаль виглядів певности. Іменоване нового краєвого президента наступить вже в перших днях слїдуючого місяця, оттимто й не від річи буде познакомити ся із особою загально вказуваного наслїдника кн. Гогенльоге, гофрата д-ра Октавіяна Реґнера фон Бляйлебена. Чоловік він молодий ще, має всего 38 лїт. Родив ся 25. листопада 1866 в Бернї, де єго батько був професором технїки. По покінченю шкіл середних і правничого виділу вступив до полїтичної служби. Кариера єго в сїй царинї розпочинає ся аж із настанєм Керберового мінїстерства. Від 1897 р., коли др. Реґнер-Бляйлебен був звичайним комісарем староства, перейшов за кілька років усі щеблї урядничих аванзів аж до гофрата. В мінїстериї славить ся він як незвичайно спосібний урядник адмінїстрацийний.

* * *

Ще сойм і не зібрав ся, а буковиньска Польонія вже грозить, що він буде неспосібним до позитивної працї „бо в обецних варунках — як пише „Gaz. Narodowa“ ч. 211. — анї мислець о тим можна, би мнейшосьць сеймова моґла і хцяла поддаць сен волї венкшосцї“. Потомки шляхотско-анархістичної Польщі грозять, що не дадуть ладови оцарити ся на Буковинї, а рівночасно мають ту.. відвагу закидувати кн. Гогенльоге, що „єго дзелем ест так вельке розпаношене сен на Буковіне радикальнеґо руху рускеґо і сьоністичнеґо“. Отже ті самі ворохобники — зайди, які хотять заколотити мир між автохтонним населенєм краю ще сьміють комусь приписувати якийсь радикалїзм?! Каже дальше „Gazeta Narodowa“ що буковиньскі Поляки не будуть жалувати з причини „тих прогрішений“ за кн. Гогенльоге. За се признане треба їм бути вдячним, вониж ним розоблечують своє інтриґантство, від якого „Gazeta Polska“ недавно відхрещувала ся. І той сам облудник, що хоче спинювати соймові наради, потрібні для ратованя краю проливає кількадесять стрічок низше сльози над тим, що прийдуть спори між автохтонними народами! Нема чого лякати ся сього. Н а р о д и автохтонні не мають чого зводити колотнеч, бо представники всїх народів з'єднали ся у „Вільнодумнім Союзї“ для позитивної працї для добра усїх народів і тої згоди не розібє нїхто. На тих, що жили лише колотнечами, видала цїла Буковина засуд при виборах. А й нинї є ще на те сила, аби провчити польских інтриґантів. В тій точцї всї буковиньскі народи зединять ся, щоб як пише „Buk. Post“ „оборонити ся проти плянів малої горстки галицких емісариїв,аби з Буковини зробити польский пашалик“. Поляки не можуть собі дати ради, тому, що „Русїном позвольоно побавіць сен в ґосподажи краю“. Із сего йдуть всї їх зрозумілі жалї і „утисківаня“. Одно лише незрозуміле, як можуть вони мати ще чоло кривдувати на невдячність Русинів супроти Поляків у Галичинї, які з ними так „справедливо“ поводять ся! Чи се кпини, чи що? Ба, Поляки удають жертвенних козлів і ждуть коли правительство заспокоїть їх бажаня, висловлені през. „Koła polsk-ого“ на Буковинї п. Пасакасом д-ру Керберови. А ті жаданя такі „справедливі“, що Поляки хотїли би нї меньше нї більше лиш того, щоб завести у нас галицкий лад, аби в с ї дїти вчили ся по народних школах „найпенкнейшеґо ензика на свеце“, бо польским дїтям не дїє ся там нїяка кривда. Всюди де є вимагане правом число польских дїтий, польскої мови вчить ся. Вчуть єї по богато селах, де навіть нема й половини вимаганого числа і вчуть єї по черновецких ґімнезиях. Крім сего мають Поляки свого інспектора шкільного, але й тут бачуть вони свою кривду. Хотїли би ще польского лекторату на чернов. університетї, не добачуючи того, що польска мова не є тут краєва, тож урядники мусять вперед вміти мови краєві. Але „вопль“ кривди піднимамати вигідно хоч на жаль — безцїльно.

„Защитниця“ народної просьвіти.

„...gemeine Lügen-Zeitung“ забавила ся в защитницю народної просьвіти!... Вже на першу вістку про основанє кіцманьскої ґімназиї виступила вона, як ми се свого часу належно осудили, з нотаткою проги „гіперпродукциї“ інтеліґенциї, дарма що єї у нас зовсїм нема. Незабаром виступила в тій справі наша приятелька із окремою статею п. з. „Gimnasium und Volksschule“. На сю статю відповідає влучно 1659 Ч. „Bukow. Post“, виказуючи недостачу урядників і духовеньства, що зналиби руску мову, аби могли належно сповнювати потреби населеня. До тогож руский нарід потребує своєї інтеліґенциї а тут в середних школах панує прямо система, щоб до І. кляси найменьше Русинів прийти, а відтак найбільше „палити“, щоб не знайшли доступу до унїверзитету.

„...gemeine Lügen-Zeitung“ іде ще далї. Вона обвиновачує руских послів, що вони стараючись о рускі ґімназиї занедбують шкільництво народне. Рівночасно клеветче учительство, що воно бавить ся в полїтику місто працювати над дїтворою і умoральняти єї. А вже найбільше доймає боярского письмака, що учителї, живучи в крайно лихих материяльних обставинах, домагають ся підвисшеня своєї платнї. Полємізувати з сим шкода. Сеж річ загально звісна, яких старань докладали й докладають рускі провідники над піднесенєм школи і народної просьвіти. Очевидне і те, що учительство не дасть собі відобрати горожаньских прав, чого бажали би румуньско-польскі дїдичі і... кацапскі недобитки. Вкінци наведемо ще кілька дат про зріст буков. нар. шкільництва, щоб вони непоколибимо завдали брехню крутїйствам обговорюваної статї. За час від 1892/3 і 1902/3 р. зросло число народних шкіл із 319 на 386 отже о 67, число одноклясівок спало із 203 на 93 отже о 110; число шкіл більше-кляс. зросло із 116 на 293 отже о 177; число кляс зросло з 540 на 1090 отже більше чим о 50 проц., а фреквенция шкільна зросла із 66 проц. на 88 проц. Неправда й те, щоб учительство не працювало, бо урядові звіти признають успіхи науки серед пануючих обставин вдоволяючими. На загальне число учащаючих було 90 проц. клясифікованих, із чого 87 проц. перейшло до висшої кляси. Інспекцийні звіти признають успіхи в 349 клясах (т. є. 29 проц.) дуже вдоволяючими, в 683 (т. є. 57 проц.) вдоволяючими, в 118 (т. є. 10 проц.) достаточними, а лише в 46 (т. є. 3·5 проц.) мало або в 7 (т. є. 0·5 проц.) зовсїм невдоволяючими, отже признано загалом **96** проц. добрих а всего **4** проц. лихих успіхів, а „...gemeine Lügen-Zeitung“ управляє своє „ремесло“ дальше...

Росия й Японїя.

Порт Артура.

Ґен. Штесель в телеґрамі до царя з дня 28. серпня доносить: Вчера о год. 3-ій рано Японцї заатакували підчас сильного вихру наші позициї на лївім крилї, іменно один форт і гору Кудянча. Атак відперто на всїх точках. Наші

Лїкар Жбанков. 18)

ПРО ЛЇКАРІВ.

(З приводу „Записок лїкаря“ В. Вересаєва).
Переклала Маруся Полтавка.

(Дальше).

Може хто на се відповісти, що лїкареви нема чого і бажати сього, й без його злих бажань будуть хорі. Так воно не є: хорих, розумієть ся багато, але се — бідняки, з якими лїкареви-практикови самі клопоти, а треба, щоб хорували заможні люди, які можуть багато платити. Памятаю, як засьвітили ся очи від зле захованої радости у лїкаря-практика, коли, що-йно прийшовший товариш сказав йому, що його сеї ночи покличуть на конзилїюм до доньки важної й багатої особи, і який хмурий був він другого дня, коли його помочи не було треба. Між міськими лїкарями-практиками не рідко чуєть ся скарги на „глухий час“. Публика чудово се розуміє і, рівняючи приватну практику до кожної торговлї, винуватить лїкарів в ошуках і на правду змислює на них нїсенїтницї, буцїм то лїкарі нарочно проволїкають хоробу, і се змушує і хорого і його близьких відносити ся до лїкаря з підозрінєм — а хиба-ж таке відношенє є корисним і бажаним для здоровля хорого? А яку шкоду задають собі хорі, коли боючись видатків кличуть лїкаря, не з самого початку хороби, або перестають його кликати, ще не вповнї одужавши. А як повинні ображати лїкарів підозріня, що їх можна закупити, задобрити ґарною платнею — з чого походять постійні просьби як найшвидше і найлїпше вилїчити, надто характерні у вустах простих людий: „Та вже, батечку постарайте ся, а ми нїчого не пожалуємо, останнє заставимо та заплатимо“. Нарештї, яку незгоду між публикою а лїкарями викликують висше згадані судові розправи за гонорар!

Епідемії публика просто називає „косовицею для лїкарів“; сей погляд був одною з причин того, що колись народ винуватив лїкарів за те, що вони-б то троять колодязї, щоб викликати епідемії і т. и. і вбивав їх за се...

Можуть відказати, що не годить ся усе звертати на гроші і забувати про самолюбність і амбіцию практиків; розумієть ся, мають значінє і сї чутя, але вони часто є другорядними і залежать від першого чинника — гроший, і майже усї шанолюбцї разом з тим і грошолюбцї.

В. Вересаєв цїлком справедливо говорить, що гонорар звязує руки; завдяки платї лїкар не може бути цїлком отвертим і щирим з хорим, платня муром стоїть між ними, і часто робить їх ворогами, між якими панує взаїмна ошука. Дуже не здорово впливає практика навіть на видатних людий, що доводить слїдуючий уривок у листу С. П. Боткіна д-рові Белоголовому: „Від трох тижнїв почали ся виклади; з цїлої моєї діяльности — се єдине, що мене цїкавить і животить, решту-ж тягнеш, як тягло, приписуючи безлїч нї до чого непотрібних ліків. Се не є фразою і дає тобі зрозуміти, чому практична діяльність в моїй полїклїнїцї так тяжить на менї. Маючи дуже багато хронїчно-хорих, я починаю виробляти собі сумне переконанє про безсилє наших терапевтичних средств. Рідко коли відвідини полїклїнїки пройдуть без прикрої гадки, завіщо узяв я з більшої половини народу гроші, та змусив її видати гроші на один з наших аптичних ліків, які, давши полекшу на 24 годин, нїчого річево не перемінять. Вибач менї мою нудьгу, але сього дня я приймав дома хорих, і ще не пройшло вражінє сеї безплідної працї“.

Коли вже Боткін не міг визволитись від засмоктуючого впливу практики і розуміючи цїлу її фальш, не міг визволитись від неї, то як же повинна впливати вона на иньших [1]), які зовсїм не помічають цїлої ненормальности стану лїкарської справи? Ще кілька слів про шкідливий вплив приватної практики на лїкарів. Лїкарі, які дістають певну пенсию, впорядковують своє житє відповідно до сього, обмежуючи свої апетити; у лїкарів-практиків буджет непевний а разом з тим не-

---

1) Белоголовий також не уник суперечности. Він хвалить Боткіна за те, що він видавав академії свої найлїпші сили з такою ретельностию і з такою безінтересною любовю, які дуже рідко бувають у сучасних клїнїцистів, яких завжди практика відхиляє від викладаня. А в другім місци, кажучи, про побільшенє приватної практики в Боткіна, Белоголовий називає сю працю не такою привабною, „але-ж прецїнь неминуче сполученою з обовязком і фахом“. Як се несправедливо Боткін сам доводить своїм листом.

[illegible] инуло 3 офіцирів, [illegible] є ранених. Всї [illegible] ь ся в лїкарскій опіції. [illegible] оньских вояків хоронять наші [illegible] Однак неприятель утруднює сю [illegible] стріляючи до відділів Червоного [illegible] ста. Друга телеґрама ґен. Штесля [illegible] о царя з дня 2. вересня доносить: Нинї в ночи неприятель розпочав гарматний огонь і рівночасно виконав атак на гори Високу і Довгу. Однак передні сторожї вчасно зузріли неприятеля і рівночасно розпочали сильний огонь. Одна неприятельска колюмна, машеруючи через долину, натрафила на автоматичну міну, яка експльодувала. Велике число неприятеля вилетїло у воздух. В протягу одної години ми відперли атак. Наші страти незначні. Раненит 1 офіцир і 7 вояків.

Рапорт Куропаткіна.

На основі одержаних подрібних рапортів від поодиноких корпусів про тяжкі борби в часї від 26. серпня можу зложити В. царскому Величеству слїдуюче справоздане: Армія манджурска будня 20. серпня подїлена на три части. Перша займила простір між Гедрон а Анпін на лївім крилї, середина була уставлена коло Ляндіясіян, а праве крило Аншанчуан. Того самого дня розпочали Японцї борбу на цїлій лїнії. Центр коло Ляндіясіян відпер всї атаки ворога. На лївім крилї удало ся нам по завзятих бобах удержати ся на головних становищах коло Анпін. Неприятель займив тут лиш одну нашу позицию і загрозив відворот нашого лївого крила вздовж долини ріки Лян. Я випровадив всї корпуси на передні становища перед Ляояном, а становища коло Ляндіянсіян і Анпін ужив я до використаня часу і завданя ворогови тяжких страт. В наслїдок гористої околицї на західнім фронтї і розмоклих від дощу доріг на фронтї полудневім був дводневний похід дуже тяжкий і відбув ся лише завдяки посьвяченю всїх вояків на всхіднім крилї. Удало ся нам тут перевезти цїлу артилерию і табори. Ще тяжший був марш через долину. Середному і лївому відділови удало ся також щасливо перевезти цїлу артилерию і табор до Ляояну. Дальше дуже тяжкий був похід на захід від зелїзницї. Неприятель заатакував значними силами нашу задну сторожу, котра мусїла вести з ним завзяті борби. Батериї в часї дальшого маршу застрягли в багнах і треба їм було поспішити з помочию. Для їх охорони полишила ся задна сторожа під проводом ґенерал-майора Рутковского довше на позициях, як би то сталось в иньших обставинах. Той відділ потерпів тяжкі страти. Ґенерал-майор Рутковский і підполковник Рабен погибли. Мимо всякого напруженя і жертв мусїли ми з артилериею уступити. Дня 29. серпня цїла армія була стягнена до Ляояну. Перший корпус обсадив правий беріг ріки Тайце, а другий лївий берег. Дня 30. і 31. серпня атакували Японцї з величезною завзятостию наші найбільше висунені становища, але всюди відперто їх з величезними стратами. Наше праве крило і центр перевели в часї битви кілька атаків, котрі перемінили ся в завзяту борбу на баґнети. І резерву специяльну і загальну треба було втягнути до борби. Дня 31. серепня перейшли значні відділи Курокого на правий берег ріки Тайце Дня 30. і 31. серпня було наше лїве крило, напротив котрого ішов Курокі, розмірно слабо атаковане. Можна було з того здогадувати ся, що головні сили Курокого обходять наше лїве крило, аби відтяти наше получене. Серед тих обставин рішив я стягнути війско з найбільше висунених становищ на головні позициї і обернути значні сили против Курокого, аби відперти его до ріки Тайце, котру лиш в однім місци можна було перейти. Той рух довершено з добрим наслїдком. Не непокоєні Японцями розпочали ми опорожнюване наших найбільше висунених становищ, котрі вже віддали нам великі прислуги, бо подали нам можність ослабити ворога і завдати єму великі страти. Завдяки тому удало ся в ночи на 6. вересня, мимо пітьми всї наші війска, призначені до атаку перевести на правий серіг ріки Тайце. Аж вечером того дня обсадив неприятель опорожнені нами передні позициї і відкрив огонь на Ляоян. В руки неприятеля не впало нічо. Для армії переведеної на правий беріг ріки Тайце мав я такий плян: Армія та мала розвинути ся між Сікавантун а горбами коло копалень вугля в Янтай.

Ті копальнї мав обсадити відділ ґенерал майора Орлова, зложений з 13 баталїонів. За середну точку операций вибрав я позицию коло Сіквантун; армія мала зробити оборот на лїво, аби заатакувати японьскі позициї, котрі розтягали ся над Тайце коло місцевости Квантун в напрямі горбів Янтай. Атаки зачали ся дня 2. вересня. В ночи на 2-го вересня доніс менї вожд армії на правім крилї, що Японцї довершили в ночи атак і займили дуже для нас важну часть позиций в напрямі північно-всхіднім від Сіквантун. Позаяк полк боронячий ту позицию мусїв уступити, був я приневолений змінити первісний плян і на день 2. с. м. як першу свою задачу поставити відобране утраченої позициї. Аж вечером того дня знайшли ся гірскі хребти при селах Сіквантун і Сомий назад в наших руках. Около 6-ої години вечером розпочали ми атак на горби на північний всхід від Сіквантун. З початку атак наш був безуспішний, але мимо ночи ми поновили его і взяли ті горби, котрі відтак кілька разів переходили то в наші руки то в Японців. Позаяк відділи помішали ся, тяжко було удержати провід в руках. По кількох атаках удало ся нам удержати ся на становищах на горбах. В той спосіб виповнено задачу призначену на день 2. с. м. правому крилу. Того самого дня на лївім крилї в напрямі копальнї Янтай займив відділ Орлова на горбах на полудне від копальнї дуже сильне становище з фронтом в напрямі полудневім. Розпочав він огонь з 2 батерий на неприятеля, котрий стояв в віддаленю кількох верств на полудне. Підчас того було лїве крило корпусу в віддаленю ще лиш двох верст від правого крила відділу Орлова. Для удїленя помочи війскам, котрі займили Сіквантун, відкликав Орлов часть відділу з горбів і післав еї наперед в напрямі всхіднім до Сагулюн. Війско мусїло перейти околицю, покриту високою травою, де неприятель приймив его огнем. Війско стратило напрям і мусїло уступити. Прочі відділи на горбах також уступили на захід. В борбі потерпів ґенерал Орлов рани, а ґенерал Сонїн погиб. По полишеню тих позиций на горбах, котрі мали служити за точку опори в часї переходу лївого крила нашого войска, обсадили Японцї коло години 5-тої пополудни цїлий ланцух горбів і копальнї Янтай. Сотнї сибірских козаків під проводом ґенерал-майора Самсонова боронили до останку дуже успішно наших позиций, але відтак мусїли їх покинути. Корпус лївого крила мусїв би був атакувати сильні позициї неприятеля на горбах. Але то було для корпусу, котрий в послїдних 5 днях потерпів тяжкі страти, за тяжкою задачию; тому уступив корпус до села Лїянку. Позаяк заняті нами важні позициї коло Сіквантун, о котрі мало опирати ся праве крило переходячої армії, мусїли бути в ночи з 2. на 3. опорожнені, рішив ся я уступити до Мукдену і перевів той плян в часї до 7. с. м. Опорожнюване Ляону зачало ся на днях 3. с. м. і було укінчене 4. с. м. рано. Всї запаси для наших войск цїлковито вивезено і лиш один склад, містячий запаси на 8 днів, знищили ми, не могучи тих запасів вивезти. Войска уступили в повнім порядку. Неприятельску погоню відперто. Дня 3. і 4. с. м. зарядил я средства, аби перешкодити окруженю армії від всходу. Неприятель з полудня не гонив за нами, лиш від всходу грозила нам армія Курокого. Наше войско, займаюче становища в Гаенґте мусїло в ночи на 5. с. м. звести завзяту борбу. Ми удержали тут наші позицаї, але страти лише одного полку виносили 500 людий. Дня 5. с. м. вечер не було вже небезпечности рівночасного атаку неприятеля на наш фронт і лїве крило. Серед величезних трудностий дійшло наше войско і артилерия з таборами дня 7. с. м. до Мукдену. Сильна задна сторожа, зложена з кінноти, осланяла відворот. В борбах від 30. серпня не мав неприятель нїякої добичи. Відділи пionїрів віддали армії великі услуги.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 17. вересня 1904.

Личні вісти. Віцемаршалок др. Ст. Смаль-Стоцкий виїхав до Відня.

З Буковиньского Бояна Пригадуємо, що проба мішаного хору відбуде ся в понедїлок 19-го с. м. точно о год. 7-ій вечером. Запрошуючи членів на сю пробу, звертаємо увагу їх на се, що учитель сьпіву безусловно не буде держав проби, як не явить ся повний комплет членів і то точно на означену годину. З сего, як комплету не буде, вийде отже для „Бояна“ лише безцїльний видаток, до чого члени хиба не допустять. А як раз тепер маємо дуже важну пробу, якої цїль в понедїлок близше подасть ся. — За виділ: *Модест Левицький.*

На руки посла д-ра Стефана Смаль-Стоцкого зложили свої ґратуляциї із приводу его іменованя краєвим віцемаршалком всї визначнїйші буковиньскі личности. Ґратуляцийні телеґрами наспіли між иньшим ще також від давного президента Буковини й секцийного шефа в мінїстерстві справ внутр. ґр. А. Паче та від секр. мін. гофрата д-ра Октавіяна Реґнера-Бляйлебена та від голови клюбу галицких руских послів соймових, д-ра Евгена Олесницкого. Сей надіслав депешу ось такого змісту: „*Витаю сердечно ваше іменоване заступником маршалка буковиньского сойму яко новий триумф нашої справи і сьвітлий результат вашої розумної полїтики.*“ Та найбільш радісно відчула се іменоване Буковиньска Русь, для якої номінат поклав такі неоцїнимі прямо заслуги. Вислів тїй радости дала черновецка громада Русинів, висилаючи представників своїх товариств, щоб вони зложили послови д-рови Смаль-Стоцкому свої ґратуляциї. Вчера в полудне удали ся голови а зглядно заступники голов всїх руских і народних черновецких товариств а то „Народний Дім“ (п. надсов. Ясеницкий), Комітет бурси „Народного Дому“ (сов. др. Вол. Филипович), „Руска Рада“ (пос. Єр. Пігуляк), „Руска Бесїда“ (інспектор Попович), „Руска Школа“ (проф. Клим), „Буковиньский Боян“ (п. М. Левицкий), „Руска Каса“ (п. Івашко), „Селяньска Каса“ (п. др. Клим), „Тов. православної Шляхти“ (п. де Влад), „Січ“ (ак. Веселовский), „Союз“ (ак. Ясеницкий), „Сокіл“ (п. Ів. Радомский), „Історичне товариство“ (п. др. Кордуба), „Райф. Каса в

обмежений і цїле їх житє нагадує льотерию, в якій можна виграти багато або мало, що плодить надії на припадок, розвиває апетити й бажане діставати усе більше та більше. Приклади практиків-ґенералів розпалюють завжди завість і жадобу наживи, яка робить з практика грача, який бачить скрізь і виключно карбованець. Подивім ся, як лїкар практик, упорядковуючи свою долю, п р и н а р о в л ю є т ь ся і до чого доходить в погони за наживою.

Бажанє лїкаря-практика, щоб хорі звертались саме до нього а не до иньших, витворює погоню за хорими і неможливу атмосферу довкола практикуючого лїкаря. Стаючи річию попиту — товаром, лїкар повинен дбати про те, щоб „захвалити товар“ і наслїдком сього являють ся на сцену ріжні способи, як і в торговлї, — себ то рекляма.

Насамперед реклямують родичі, знайомі, хорі, старі практики своїх „послушників“, далї просять [2]) о те-ж саме акушерок, аптикарів, учителів, ветеринарів, господарів готелів, а меньше перебірчиві спускають ся до кельнерів і слуг, за прислуги сим особам або нічого не платить ся або платить ся умовлену квоту за кождого хорого. Більше натрутливі закордонні лїкарі приходять самі на колїю й до готелів, пропонуючи свої прислуги. Наймає ть ся навіть осібних окличників: в одному угорському місточку, мійський лїкар після умови мав лїчити дїтий дурно; тодї двох нових лїкарів, що замешкали у сьому місточку, наняли осібного чоловіка, який ходив по місту з барабаном і голосив, що вони лїчитимуть дїтий також за дурно, а дорослих значно дешевше проти міського лїкаря. Так само і в однім містї в Арканзасї: з 12 х лїкарів, що займають ся практикою по є 1—11 околичників на кождого, що ходять по вулицях з барабаном і закликають хорих до крамничок своїх патронів; вони мають осібну бляху і дозвіл на се занятє. Медичне товариство пробувало боротись з сим злом, але, видно без успіху.

А дальше до послуг лїкарям стає праса загальна й медична і ріжні афіші. У нас в Росиї уживає ть ся їх рідко а за кордоном се звичайне явище. Після лїкарської етики оголошеня по часописях в нас неприняті, але те обминать ся за помочию конечних би то оголошень: перенїс ся до нового помешканя, поїхав за кордон, повернув ся із студий, зза кордону і т. и. Але сьміливі не варують ся й отверто повідомляти про себе по загальних часописях: доктор закордонного унїверзитету, ординатор відомого професора переїздом задержав ся на кілька день і приймає хорих, досьвідчений фаховик, майстер таких а таких операций (достоту як „кравець з Москви“, „швець з Петербурга“); часто багато назв буває фальшивих і в лїкарів і в ремісників. За кордоном уживають і курйозів; один нїмецький лїкар оголошує, що стайня тепер біля самого його помешканя, так, що він тепер на кожде запрошенє може приїхати зараз же. Фаховики потайних мочево-полових хороб і лїкарі, посїдаючі ріжні кабінети цїлком виповнили своїми оголошенями перші сторінки великих часописий, знаючи, що такі хорі через встид шукають лїкарів не через знайомих а по часописях. Сї панове доходять до того, що віденська колеґія лїкарів висловила жаль, що лїкарі, які лїчуть полові хороби, друкують про себе такі оголошеня, які викликують обурене поміж лїкарями і публикою і понижують достойність лїкарської верстви. Французські лїкарі пішли ще далї і повиклеювали своїми оголошенями внутрішні стїни численних парижських пісуарів.

Крім оголошень ведеть ся рекляма ще й иньшим чином: в загальних часописях друкує ть ся п о х в а л ь н і с т а т ї про професорів і лїкарів в видї подяки їм, описаня операций, які вони зробили, надрукованих праць, списку справоздань, добродійної їх дїяльности і т. и. і т. и. Нарештї останнїми часами багато професорів і лїкарів у нас і за кордоном послугують ся „інтервюверами“, які потім захвалюють їх під тим чи иньшим позором. Де-котрі російські лїкарські товариства протестують проти подібних захвалювань або самореклям, але жадобу наживи не так то легко перемогти без спочутя усїх або більшости лїкарів.

(Далї буде).

---

[2]) „Врач“ 1884 N. 24, 1886 N. 30, 1890 N. 8, 1891 N. 40. 1901 N. 50, 1900 N. 36, 1885 N. 42, 1886 N. 14, 1885 N. 30, 1884 N. 4, 1890 N. 14, 1885 N. 24, 1900 N. 15, 1900 N. 25, 1900 N. 51, 1600 N. 27, 1898 N. 5, 1885 N. 13, 1886 N. 52, 1890 N. 14.

Чернівцях“ (… харіясевич), „Тов. сьв. Тадея“ (п. Коралевич), „Шкільна поміч“ (п. Кумановский), „Міщаньска читалня“ (п. Мицак), „Зоря“ (п. Созаньский), „Селяньска Бурса“ (п. Клим), „Тов. укр. дівчат“ (п. О. Шкурганівна). Крім сего прибув ще Всч. о. крил. Костецкий, о. Евг. Семака, дир. ґімн. п. К. Козак і пос. Ф. Калитовский, а від учит. збору проф. Ю. Кобиляньский. Іменем сеї депутациї промовив надсов. В. Ясеницкий, висловлюючи сердечними словами радість Буковиньскої Руси із іменованя посла Стоцкого віцемаршалком та подаючи наглядний провал, який ділить стан розвитку нашої країни в часі, коли посол Стоцкий розпочав свою діяльність а в теперішній хвили. Все те треба завдячити невтомимій праци і політичному таланови д-ра Стоцкого. Орґанізоване селяньства, пособлюване зросту національно-сьвідомої інтеліґенциї через печаливість о руске шкільництво, економічна і політична наша сила се овочі его труду. Окликом „Многая літа“, який зібрані грімко повторили, покінчив бесідник свої бажаня. Видимо зворушений відповів віцемаршалок др. Стоцкий меньше більше так. Усїх вичислених заслуг не приписую собі але спільній праци щиро-з'единеної рускої громади, про яку згадував передбесідник. Так само й особа его в теперішнім відзначеню обоятна. Головне тут те, що буковиньским віцемаршалком став Русин, чим признано належне становище нашому народови, який творить релятивну більшість краю. А се, знова як раз вислід нашої спільної довголітної праці. І коли щирий труд для народу буде далі гуртувати всїх Русинів у одну цілість то успіем в здобутках поступити ще о один щебель висше. Ось тому не сміемо ділити ся і розбивати ся. Сего вимагае добре зрозумілий народний інтерес. Новий уряд се не лиш відзначене але й тяжкий труд. Але він бере бере на свої плечі сей тягар, щоб послужити усїми силами для нашого народу в тім переконаню, що добуток его праці буде лише причинком до того, щоб наслїдники могли добути все, що нам належить ся. Дякуючи ще раз за бажаня й заявляючи, що як досі так і на будуче вважати ме себе лише слугою громади просить о взаїмне порозумінє і о удержуване безвпинного контакту ради одноцільности всеї роботи, о що тепер тим лекше, коли вибудували ми спільне огнище „Народний Дім“, і безвпинне мірене кождого вчинку під кутом інтересів народу. Відповідь сю приняли усї зібрані грімким „Славно“, ще з окрема витаючись сердечно із заслуженим номінатом.

Учительскі іспити кваліфікацийні для публичних шкіл народних і мійских розпічнуть ся в осїннім речинци перед ц. к. комісиею іспитовою в Чернівцях дня 9. листопада 1904. Поданя зладжені відповідно до II. арт. точка 1. згдядно III. арт., точка II. мініcтерского розпорядку із 31. липня 1886 ч. 6033, В. з. д. ч. 52 треба в приписаній службовій дорозї вносити найдальше до 22. жовтня до кр. ради шк. повітових, які обовязані переслати їх до 8 день перед іспитом до іспитової комісиї.

Із бук. шкіл середних. На засїданю ради шкільної кр. із 16. с. м. іменовано між иньшими суплентами п. С. Яричевского в Кіцмани, п. Осипа Проскурницкого в ц. к. II. ґімн. в Чернівцях, а п. Алекс. Поповича у учит. сем. в Чернівцях. Учит. вправ чернов. семин. Оттона Жуковского іменував мінїстер просьвіти головним учителем в тїшиньскій семинариї.

Знайдені гроші. Д. Яків Маркевич дїдич у Плоскій найшов в лїсї калитку із грішми і депонував в путилівскім суді. Пошкодований мае подати число сто-, пядесяти-, двайцяти- і десятикоронівок.

Загальні збори „Сїчи“ в Барбівцях відбудуть ся в недїлю 25. вересня с. р. — *Н. Кушнїрюк*, кошовий, *Никифор Петращук*, осавула.

Із учительского семинаря. Мінїстер просьвіти іменував учителя ґімнастики при гр. прав. висшій школї реальній Леонїда Боднарескула тимчасовим головним учителем ґімнастики в учит. семинариї.

Бузьки сего року дуже чемні супроти пануючих домів. Ось після довголїтного очікуваня одержала престолонаслїдника Росия, а вчера припало се по довгих заводах в удїлї й Італії. Королева Олена повила сина, якому надано імя Гумберта і титул піемонтского принца.

Загальні збори каси пожичкової і щадничої для громади Барбівців відбудуть ся в недїлю дня 25. вересня с. р. з слїдуючим порядком нарад: 1. Вибір ради надзорчої. 2. Установлене висоти паїв, укладок щадничих, пожичок. 3. Установлене стопи процентової від укладок щадничих і пожичок. 4. Вільні внесеня. — *Н. Кушнїрюк*, начальник.

Від кривди, від нужди тїкають селяни за далекі моря і в потї чола працюють там на кусень хлїба. Навіть заощаджують трохи гроша і посилають до „старого краю“. Але й тут досягае їх рука „галицких порядків“. х гроші і переказн крадуть польскі урядники в Кракові і Вадовицях! Ось тепер виконали ґімназияльні ученики в Кракові цїлу пачку таких переказів із Америки, яких прилоги себто гроші пропали в кишенях почтових урядників.

Утопив ся пяним. Дня 4 с. м. переходив садівский господар в підпитім станї по кладцї ріку Сучаву, та похитнув ся і впав до води, де найшов смерть.

Надзвичайні загальні збори Каси пожичкової і щадничої для громади Кадобівцї відбудуть ся дня 25. вересня 1904 в 2. годинї по полудне з отсим порядком дневним: 1. Вибір касиера. 2. Шконтроване рахунків. 3. Вільні внесеня. — Старшина *Мельниченко*, голова *Веселий*.

Видїл тов. „Шкільна Поміч“ скликуе отсим звичайні збори сего товариства, котрі відбудуть ся в четвер 22. н. ст. вересня о год. 6 ій вечером в комнатах „Народного Дому“ з слїдуючим дневним порядком: 1. Отворене зборів головою товариства і прочитане протоколу, 2. Справоздане уступаючого видїлу за минувший рік, 3. Вибір нового видїлу, 4. Вільні внесеня. Колиб в назначений час не явило ся достаточне число членів, відбудуть ся загальні збори в той сам день о год. 7-ій вечером при довільнім числї членів. — За видїл тов. „Шкільна поміч“ *О. К. Костецкий* голова, *др. М. Кордуба* секретар.

Вибір із м. Львова. В четвер відбував ся доповняючий вибір соймового посла із м. Львова на місце пок. Тадея Романовича. Борба йшла між вшехполяком-русиноїдом др. Стан. Ґломбіньским а консерватистом, апеляцийним віцепрез. др. Ів. Дилевским, якого кандидатуру висунено доволї пізно. Русини і социял демократи від голосованя відтягнули ся. На 15.000 управнених до голосованя голосувало всего 4199 виборців із чого др. Ів. Дилевский одержав 1031 голосів, а др. Ст. Ґломбіньский, який мав на свої услуги усю махерку виборчу, 3151 голосів, отже вийшов із виборчої урни послом; 17 голосів було розстрілених.

Анальфабетизм рекрутів. На 1000 новобранців припадало анальфабетів: в Німеччині (1901 р.) 5, Швециї (1900 р.) 8, Данії (1892 р.) 2, Швайцариї (1900 р.) 20, Голяндиї (1901 р.) 23, Анґлії (1889 р.) 37, Італії (1900 р.) 329, Австро-Угорщині (1900 р.) 351 а в Росиї (1894 р.) 617.

Арештоване трупа. В Льондонї задержала полїция цїлий похід похоронний молодої дївчини Ґертруди Гаррісон і забрала караван із домовиною на полїцию. Тут переведено секцию покійної, із якої виявило ся, що вона померла через затроене крови викликане злочинною операциею одної повитухи.

Людоїди. „Daily Telegraph“ доносить із Лїверпулю, що вісьмох моряків із залоги корабля „Heckbarth“, який застряг біля Нової Ґвінеї впало жертвою канїбалів.

В Гішпанії бомби хиба засїяні вже всюди, бо ось одна бомба вибухла онодї аж в барцельоньскім сиротиньскім заведеню.

Вік японьских ґенералів. Дуже цїкаві дані що до віку японьских ґенералів подають льондоньскі дневники. Маршалок маркґр. Ямаґата мае 66 літ, мркґ. Ояма 61, ґенерал ґр. Нодзу 62, мркґр. Кацура 56, ґенерал бар. Курокі 60, ґен. бар. Оку 57, ґен. бар. Ноґі 54, ґен. бар. Кодама 52, ґен. князь Фушімі 45, ґен. бар. Гасеґава 54, ґен. бар. Окадава 60, ґен. віцеґраф Сакума 58 а ґен. бар. Нїші 58 літ.

Демонстрациї в гельзінґфорскім унїверситеті. При нагоді сьвяточного відкритя нового семестра зайшла на гельзінґфорскім униврзитеті така подія: По промові ректора і проти его приказу виступили два студенти і відчитали в мові фінляндскій і шведскій протест проти того, що росс. прав. видалило із Фінляндиї кількох професорів унїв. Ректор і частина професорів покинула салю, але більша часть студентів і професорів остала. Проти згаданих студентів заряджено дисциплїнарне слїдство.

Заява. В 56. ч. „Буковини“ обвинувачено під написю „Тверді оріхи“ Всч. о. пароха Антона М. Тофана, неначеб его гірняки чинно зневажили. Отсе твердженє е зовсїм неправдиве, а що воно загалом могло в названій часописи появити ся треба се тому приписати, що я, Іван Захарко, підписаний одвічальний редактор „Буковини“ перетяжений працею не міг на час перед появою того числа перевести ревізию. Заявляю отсим виразно, що згадане в горі твердженє е цїлком неправдиве, жалую, що твердженє такого рода зістало випечатане і прошу отсим Всч. о. Антона М. Тофана о прощене. Чернівцї, 17. вересня. — *Іван Захарко.*

Міжнародний зїзд дерматольоґів почав свої наради в Берлинї при участи около 150 лїкарів. Зїзд буде займати ся головно: проказою, венеричними недугами і чахоткою. Онодї ведено наради в справі сировиці протисифілїстичної, яку виробляють французскі лїкарі др. Кір і др. Шампан. Оба дослїдники запевнюють, що віднайшли бациля тої недуги та що при помочи специяльного способу закрашуваня можна его легко віднайти в крови осіб, які хорували на сифіліс. По відкритю бациля оба лїкарі перевели его годівлю і витворили сировицю, яку випробували спершу на малпах, а пізнїйше на людях. Проби мали вдати ся. З'їзд лїкарів недопустив до відчиту про сей винахід яко ще незрілий.

Отворене „Сїчи“ в Шишківцях відбуде ся в середу 21. вересня 1904 о 2 годинї по полудни на толоцї серед села з отсим дневним порядком: 1. Отворене зборів. 2. Вибір сїчових батька й мати. 3. Пояснене статутів. 4. Вибір старшини. 5. Установлене висоти вкладки. 6. Вільні внесеня. 7. Привітні промови і декляманиї, потім танцї „Сїчовиків“. Просимо всї „Сїчи“ і всїх прихильників „Сїчової“ справи, особливо нашу всю інтеліґенцию прибути на сї збори як найчисленнїйше, щоб дати доказ нашої едности і сили. — За старшину *Дмитро Тотоескул*, кошовий.

Подяку панови Е. Стрийскому ц. к. нотареви в Вашківцях за безплатне леґалізоване статутів складае вдячний основатель каси. Барбівцї 16. вересня 1904. *Денис Севескул.*

НАУКА, ШТУКА, ЛЇТЕРАТУРА.

Сильвестер Яричевський. **Пестрі звуки.** Поезиї. Чернівцї 1904. Ст. 157 — 16°. (з портретом автора). У сїй роскішно виданій збірцї містить 100 поезий, що розпадають ся на отсї роздїли І. Невисьпівані піснї. II. Пестрі звуки: III. Наддунайські мельодиї. IV. Вітчинї. V. Поеми. VI. З чужого зїльника. Цїна принадно оправленого примірника 2 кор. 30 сот.

„Учитель“. Зміст 17. числа: Наука ґеоґрафії в школах народних і видїлових. — Які норови і хиби мусить народний учитель у дїтий поборювати і викорінювати? — Як мае учитель будити і образувати амбіцию у школярів? — З педаґоґічної спадщини Оскара Єґера. — Новинки.

„Ruthenische Revue“. Зміст 16. числа: Das Verbot der ukrainischen Sprache in Russland. Von Prof. Anatole Leroy-Beaulieu (Paris); Fredrik Bajer (Kopenhagen). — Die Liebesgabe des russischen Kronprinzen. Von Roman Sembratowycz. — Das Ausland über die ruthenische Frage in Russland. — Zur Politik des offiziellen Russland. Von I. L. N. (Petersburg) — Die ruthenische Bibelübersetzung. Von W. D—j. (Lemberg.) — Die Steinbreche… Вільгельма Горош… nisch-ukrainische …

Науковий фейлетон

Іван Раковський.

Вплив цивілїзациї на людські нерви.*)

Був Прометей, що вирвав насильно заздрим богам животворне полумя, яке розігнало тьму і рознесло тепло по всїй землї і за те карав ся вічними терпінями... Та полишив він на землї невідродних своїх дїтий, що без впину видирають природї що раз то більше таемних іскор, та за те мучать ся тисячними питанями, що з'являють ся як раз наслїдком збільшуваного знаня та зросту культури і цивілїзациї.

А одним із найважнїйших таких питань, що томлять душу найлїпшої частини сучасної, культурної людскости, есть безперечно питане, чи сучасна культура і цивілїзация для людскости пожиточні чи шкідливі — бо сеж питане позволяе нам сумнївати ся про достаточну причину істнованя усеї культури і цивілїзациї, а від рішеня його буде залежати, чи ті, що бажають добра для усеї людскости, мають пособляти дальшому розвоеви культури і цивілїзациї, чи може спинювати їх у їхньому побідному походї.

Всїм нам добре звісно, що людська культура і цивілїзация поступили незвичайно вперед в останнїх десятках лїт у всїх напрямках житя людської суспільности. Згадаймо тільки для прикладу, що перед 45 ти лїтами люди почали тільки що вживати нафти до осьвітлюваня, що сили електрики до порушуваня машин спробувано вперве ужити що йно перед 31 лїтами; згадаймо й се, що багато величаво розвинених тепер наук, як електромеханїка, орґанїчна хемія, порівнуюча анатомія, антропольоґія і багато иньших, се дїти остатнїх 50 лїт, і певно не дуже помилимо ся, коли скажемо, що в остатній сотцї лїт поступила наша людська суспільність далеко більше вперед, як за тисячу лїт попереднїх. Розуміеть ся, що такий незвичайний поступ культури і цивілїзациї мае велитенський вплив на жите самоїж тієї людскости. Для прикладу згадаю тільки про те, що вживане парових машин викликало не тільки цїлковитий переворот у промислї й торговлї, але й далекосяглі зміни в устрою самої-ж суспільности. Було-б дуже цїкавим розслїдити сей вплив розвою культури і цивілїзациї на людську суспільність у всїх напрямках, та ми займемо ся лише розслїдком одної частини сього великого питаня, а то впливом цивілїзациї на на людські нерви.

Розвій цивілїзациї в останнїх десятках лїт проявив ся незвичайним розвоем наук та велитенським розширенем просьвіти — науки давні резштряють ся та поглубляють ся безчисленними новими дослїдами та видають із себе нові численні галузи, що дуже швидко, нераз у протягу кількох лїт розростають ся в самостійні, величні дерева знаня. Для прикладу згадаемо тут про хемію.

З початком девятнайцятого столїтя хемія ледви почала прозябати завдяки ґенїяльному Лявуазіерови, що видобув еї із знахарської альхемії та поставив еї на дорогу строго наукову, на дорогу досьвіду — експеріменту, а ось уже в половинї тогож столїтя завдяки неменьшим талантам таким як Велер, Лїбіґ, наш Горбачевський, Ле-Бель, Ван т' Гоф, Менделеев, Маер, Томзен і иньші, розвивають ся нові галузи хемії, т. зв. хемія орґанїчна, а далї стереохемія, термохемія, електрохемія та хемія молекулярна, аналїтична і анатотична, теоритична та ріжні прикладні, практичні віддїли, як хемія лїкарська, фармацевтична і рільнича і т. и., а всї нові галузи хемії виростають далї не з кождим роком, але з кождим днем, збогачують ся що хвиля новими здобутками та розцвитають в наших таки очах чарівним цьвітом.

(Далї буде).

*) Із „Лїт. Наук. Вістника“ кн. IX. за 1904 р.

Належитість за Оголошеня за один раз:

…е 30 К. — Одна трета сторони через цілу ширину 10 К. — Пів сторони 15 К. — Чверть сторони 7 К. 50 с. — Одна осьма сторони 3 К. 75 с. …а сторони 1 К. 88 с. — **Дрібні оголошеня** (в шпальтковій ширині стрічок) по 4 сотики за верш. — При кількаразових уміщенях опускаеть ся на ціні процент після скількости уміщеня.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях.

За редакцию відповідає Іван Захарко.

З друкарні товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.